

К.М. Тищенко

ТОПОНІМИ ВІД ОСНОВИ PERS-/PARS- У ШВЕЦІЇ

Кілька років тому школярі знайшли у розколині скелі біля с. Обин під Євле (Åbyn, Gävle) у Швеції жаровню, зроблену в Багдаді близько 800 р. [Orrling 1999, 13]. Дальший пошук відомостей про жаровню через Google вивів на джерело “Bibliography of Wartime Publications in Scandinavia, 1939–1945”, де згадано про схожу, але зовсім іншу річ, знайдену до або під час війни. Після зіставлення топонімів цитати з відповідною картою околиць с. Обин стає очевидним неточне написання шведських назв (механічний е-переклад Fine Reader не був відредагований). Треба так: “...Från Gästrikland (Gävle, 1943, printed 1944), 7–24, 17 figs. A domed fire-pan of post-Sasanian type found at Åbyn in the parish of Hamrånge. Painting...” [www.jstor.org/stable/4515683]. Gästrikland – це південна частина узбережжя області Gävleborg [OTS 1997, 294]. Таким чином, ще за півстоліття до недавньої знахідки школярами жаровні було описано аналогічний або схожий предмет (сковороду з куполовидною покриткою), знайдений практично у тому ж самому місці. Ці матеріальні ознаки якогось давнього контакту з тим районом людей зі Сходу стають підставою до застосування методу топонімічного контексту.

1. **Етимологія групи ойконімів Åbyn, Åbo.** Топонімічні околиці с. Обин містять чимало цікавого. По-перше, сам топонім Åbyn може бути пов’язаний зі шв. åbo ‘спадковий орендатор’, мн. -п, -г (-ar). По-друге, у назвах Åshamer, Hamrånge, Hamrångefjärden виразно прочитуються морфеми ham(e)r < hamra ‘кувати’ (пор. англ. hammer ‘молот’) та семантично пов’язане з куванням ånga ‘чад, випари’. По-третє, з назв Åshamer, Sunnanåsbo можна виділити морфеми *ås ‘ас, ос, осетин, сармат?’, bo ‘будинок’, sunnan ‘південні’. Інша важлива і знову семантично пов’язана з попередніми морфема järn ‘залізо’ – у топонімах Norrjärn, Kalltjärn, Ivanjärn (північне; холодне; Іоаніна – місто у Фесалії, за даними топонімії, – вихідний район міграційного руху албанців-чамів в XI ст.). Heden означає ‘язичники’, передмістя Євле Varva нагадує аналогічну назву райцентру в Україні Варва; дуже цікаве Jädraås, Jäderfors < jädra ‘біс’ (пор. слов. Ядран Адриатика?; fors ‘поріг’).

Два села з назвою Åbo розміщені у тому самому лені Gävleborg в околицях м. Ljusdal {Åsbo, Hammarsvall}. У лені Örebro поруч з с. Åboda – с. Guld.smed.hyttan (хатки ювелірів). Поблизу Євле виявлено с. Gavelhyttan Гавельхюттан ‘габрські хатки’, а далі на південь – селища з видатними діагностичними назвами Avesta і Avestbo ‘Авестійський дім’, що вже було належним чином інтерпретовано у публікаціях [Тищенко 2009, 93; 2010, 41]. На південь від м. Avesta розташовані три села Åby (Västmanland) {Muren, Ås}.

Åby (Kronoberg) {Ryssby, оз. Tjurken, Lyngsåsa (lynnig капризні, непостійні), Gottåsa (gott добрі), Fagerås (fager гарні або обманливі), Trollestorp ‘хатка орендарів-чаклунів’, знову ALVESTA – Авеста?.. І раптом семантично пов’язане з нею Pers.torp ! < torp ‘хатка торпаря (безземельного орендаря) NB’}. На півдні Швеції відоме с. Tjurkö (Blekinge), пор. Turkijen 2 у Бельгії біля моря. (Цікаво, що й у Фінляндії синонімом назви міста шв. Åbo є фін. Turku NB). Турками у Середньовіччі звали із грецької подачі і мадярів, і їхніх сусідів та попередників [КБ 1990, 490 та коментар].

Åby (Örebro) {Åsbro, Åbytorp, оз. Väringen, Pålåsboda ‘буда з паль’}, пор. Pålåsboda Шв., Паливода Чг (Ніжин) {ДАНине, КАГАРлики, ХВИЛівка, БУРКівка}; Полеводино Саратов., Волг., Половодово РФ Перм.

Åby (Västmanland) {^Hamra; Hallstahammar, Vallhall, Surahammar, Svartmuren}.

У Швеції існує ще два села Åbyn. При цьому одне з них (у пров. Västerbotten) – поблизу сіл Jävve і Jävrebodarna! (bod ‘крамниця, сарай, господарська будівля’). Вимова Gävle відрізняється від Jävve тільки «сарматським» л. Перше обережне припущення: не виключено, що всі ці «спадкові орендарі» (без землі) – це габри.

2. Далі виявилось, що у Данії, в околицях Åbo і Åby під м. Århus, є виразний слід Росафи-Аль-Іскандерії: це *місто з назвою Skander.borg*, с. Skannerup (стара форма назви – Skanderup), а трохи далі – Silkeborg, шовкове місто, Sander, Skader, Åstrup 2, Smedebæk... Дещо південніше Skanderup (Veje) {Åstrup під Haderslev}. У Швеції також існує с. **Skander.åsen!** (Jämtland), – букв. ‘осетини (іранці) з Аль-Іскандерії’ (на той же вектор вказує назва передмістя нп Skutskär під Євле – Tollmin < Ptolmis ‘Птолемеї’, за проведеними раніше студіями, це ймовірна загальна вказівка на Єгипет і Північну Африку). Навколо с. Skander.åsen існує напрочуд багатий парський тополандшафт {Hoverberg, Galhammar, Österåsen, Tosåsen, **Persåsen**, Svensåsen, Åsarna, Svartåsen 2, Dalåsbodarna, Martallsåsen, Paradisvallen}, – dal ‘долина’, toss ‘дурний, простак’, pers- ‘перс’, galen ‘шалений, безглуздий’, svart ‘чорний’. (Детальніше про Росафу-аль-Іскандерію на арабському шляху до Надвіслення див. [Тищенко 2010, 176–182]).

Таким чином, обстеження південних околиць с. Åbyn і м. Gävle за методом топонімічного контексту дало помітний приріст нового знання про можливі обставини знахідок постсасанідської сковорідки й багдадської жаровні із бронзи в лені Gävleborg.

3. Потребує дальшого висвітлення імовірний слід асів у топоосновах Ås-/Åsen-. Багатоманітні характеристики асів містить *топонімія околиць с. Ås (Jämtland)*: Soderåsen soder південь, Bangåsen вперті, Tulleråsen митні аси!, Sandmyren! (пор. Sandomierz Pl і споріднені назви на Волзі, імовірно від перс. sanad ‘документ’ + emir, – такий видатний документ могли мати якись прибульці зі Сходу), Bleka, Bleckåsen бліди, Slätte битва, Aspås, Aspåsnaset осика, Smedsåsen ковалі, Högåsen високи, Palleråsen pall уступ, Åslägden läge положення, Åskott шишка, Trollåsen, trolla ворожити, чаклувати, (волхвувати!?), Getåsen коза, Brattåsen brand горілий?, brett широкий, Gilleråsen пастка, Mockelåsen замшеві, Abbåsen, Störåsen клопітні, Haggåsen hacka колоти, різати, Åsan, Billsåsen bill лемиш, Kinderåsen kindor вилиці, Klåxåsen klok розумний, мудрий, Kallåsen kall холодний, Österåsen східні, а далі навіть Åsagård.

В околицях селищ із назвами назв Ås у Норвегії трапилися ойконіми Storås (stor ‘великий, старший’), а біля с. Ås (Telemark) – **PORS**grunn...

Ås 2 (Västernorrland) {Betåsen, Granåsen, Hällås, Lövåsen, Västanåmon, Hammar, Hamre, **FÄRSÅN!!!**, Ås-Gammelbodarna}.

Ås (Jönköping) {Skyttebo !, Gäddås, Trollås!, Lövås, Sunnerås, ...**PERStorp!**, Yås, Ramnås, Gallnås, Galtås, Åsenhöga, Ryssby}... + Åsa, Åsen, Rudu.

Ås 3 (Värmland) {Prästbol, Smedstad, Fagerås, Hedås, Lindås, **PERStorp!!**, Åsundatorp; MunkeRUD, GårdseRUD}, Gravås, Åstenås, а далі навіть Åsegård, Torby.

Åsa (Kalmar) {Ruda, Hammarglo, Mönsterås, Ryssby, Drag, **PERStorp!!!**}.

Тема перських сіл продовжена нижче у п. 6, а зараз слід завершити тему асів.

Околиці с. Ås (Västernorrland): {Åsen, Rosåsen, Brattås, Åston, Hamre, Sunnås, Häggåsen, Stormyråsen}. Околиці с. Forsåsen (Jämtland): {Störåsen клопітні, Ålåsen, Brattåsen, Kakuåsen, Lomåsen (пор. Ломачинці), Gisselås, Axelåsmoarna, Grenåskålen, Hallhåxåsen, Tångåsen, Kaxås, Söderåsen, Almåsen, Bångåsen, Tulleråsen, Sandmyren, Husås, Håxås, Åsen, Lorås, Sikås, Sikåskålen, Sikåskålebodarna}. Околиці с. Norra Ås (Värmland): {Östanås, Hedås, Åstenås, Stenåsen, Smedsby, Gullsbyn}.

Постає питання: чому може відповідати така насиченість топонімії Швеції назвами від топооснови Ås, якщо її інтерпретувати як звукове відображення апелатива «аси»? Цей матеріал виводить на поняття asar – боги у скандинавській міфології (але також і as – негідник, з можливим пізнішим переосмисленням). Існує два пояснення поняття скандинавських асів – як теоніма і як етноніма.

4. *Аси як скандинавський теонім.* Як відомо, «греки називали аланів «асами» або «азіями». Звідси походить назва континента (Азія) і правлячої династії скандинавських богів – Аси. Землі, зайняті аланами, містилися на перетині торговельних шляхів і процвітали. Очевидно, саме цю територію пізньоскандинавський автор Сноррі Стурлусон (1179–1241) називає Асахеймом. Вони лежали на схід від ріки Танаквіса (Дін), а столицею було місто Асагарт. Деякі елементи скандинавської міфології... походять, очевидно, з історії аланів цього періоду» [Пенник, Джонс 2000, 247].

Пор. Aasgaard (Åsskard) N, Åsgard N, Åsegård Sw, Åsgårdstrand на зах. березі Осло-фіорду N. У фіордах Норвегії є селища Åsheim, Assheim N. Озера Alanen Fi, Åländern, острови Åland, с. Ålanda Sw, Åsland, Åpåsland N.

У своєму вступі до «Видіння Гюльві» Сноррі Стурлусон, «згідно з християнським ученням, виводить походження людини від Ноя. Відмінні космології він пояснює природною мудрістю людини, яка, однак, «позбавлена духовного розуміння». Після цього він відтворює класичний міф про Трою як центр тричленного світу з його геомантичним поділом на 12 частин, з його вождами й «населенням» з монстрів і драконів, а також провидицею, європейською Сивіллою. За Сноррі, один з 12 вождів Трої був батьком Тора, а сам Тор став царем Фракії та одружився із Сивіллою. Серед їхніх дітей був «Водан, якого ми звемо Одином», що мав дар пророцтва. Водан вирушив на північ і пройшов Німеччину, Данію, Швецію і Норвегію, де, згідно з пророцтвом, заснував багато германських племен з їхніми квазібожественними предками. Один та його сини дістали внаслідок свого походження ім'я «Аси», «азійське плем'я»» [Пенник, Джонс 2000, 258].

Виводили своє походження від асів або ансів також і готи упродовж цілої своєї історії [Вольфрам 2003, 29, 54, 106, 157, 162, 168, 408, 413, 465, 479]. За Вольфрамом, десь по 425 р. виникло ототожнення готів із чаклунами-троллями [Вольфрам 2003, 48]. Готська традиція називала Острогота першим асько-амальським королем у Скіфії (...). Шанування дерев'яних зображень предків-асів вважалося в Галлії аланським звичаєм (...). Аського предка Гаута шанували у Скандинавії часів вікінгів як іпостась Одина. За скандинавською традицією, Один походить із чорноморських степів, де живуть *аси і вани* [Вольфрам 2003, 163 з посиланням на Сноррі].

5. Аси як археологічна реалія. Значно змістовніші дані про скандинавських асів знаходимо в археологів. З картини бурхливого взаємопроникнення ареалів вельбаркської культури готів і штрихованої кераміки сарматів Р. Волонгевич і М. Щукін роблять висновок про перші германо-сарматські контакти у I–II ст. н.е., «які, можливо, підготували ґрунт для переселення готів до Наддніпряни» [Щукін 2005, 71].

Відомий бастарнсько-сарматський симбіоз на Верхньому Дністрі (Галичина), германські умбони щитів у сарматських похованнях на Дону. «Але ще дивніший інший факт: на германських списках із Бодзанова у Польщі та з Валле у Норвегії сріблом інкрустовані цілком несподівані зображення тамги Фарзоя (сарматського царя Правобережної Наддніпряни I ст. н.е. – К.Т.). Обидва комплекси датуються... інтервалом 70–170 рр. На початку цього періоду Фарзой був іще живий... Для II–III ст. ми маємо вже цілу серію германських списів, де поряд із рунічними написами зображені й магичні знаки, що дуже нагадують сарматські тамги, хоча в корпусі сарматських знаків прямих паралелей до них немає» [Щукін 2005, 72], – див. рис. 1.

З початком римського часу навколо Балтики має місце «досить цікаве явище: раптово з'являються у першій половині I ст., а потім так само швидко зникають до початку III ст. вельми численні ювелірні вироби з дорогоцінних металів у суто античній техніці зерні й філіграні... Навряд чи варвари Північної Європи могли самі винайти цю складну ювелірну техніку. Як свідчать знахідки, ці вироби були дуже поширені у Данії, Швеції та Південній Норвегії... Вони немовби позначають шлях готів Катувальди, точніше, той культурний вплив античної цивілізації, що виник, очевидно, не без посередництва Марбода, у ставці якого, за свідченням Велія Петеркула й Тацита, Катувальда «застав багато купців і маркитантів із наших [римських] провінцій». До виробів у зернено-філігранному стилі належать, поза сумнівом, і розкішні золоті гривні з колбовидними завершеннями типу Хавор. Усього у світі їх відомо шість: знахідка у болоті у Дронінгунді (Данія), сам Хавор на о. Готланд... і випадкова знахідка 1995 р. при будівництві шосе у Трільхеттені (Зах. Швеція)» [Щукін 2005, 74] плюс три знахідки з України: дві із с. Залевки Чк і одна з Ольвії Мк (рис. 1).

М. Щукін робить висновок, що «задовго до просунення готів на землі Скіфії існували якісь сармато-германські і навіть скандинавсько-причорноморські контакти. Чи були то походи якихось скаутів-розвідників, дипломатичні або династичні зв'язки, супроводжувані обміном подарунками, зокрема у вигляді рабів-ювелірів, або що, нам

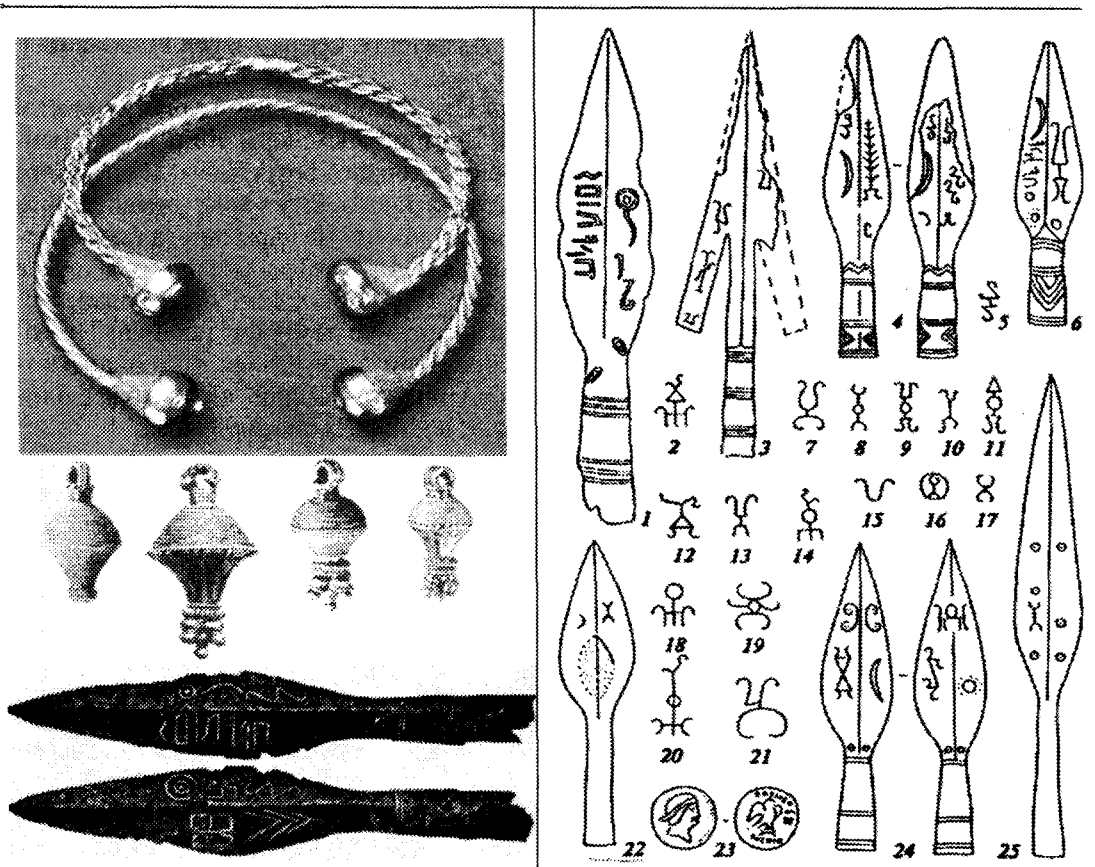

Рис. 1. Гривни із с. Залевки Чк; прикраси із зерно зі Скандинавії; аланські тамги на готських речах [Щукин, 73, 74; Földes-Papp]

В Україні: 1 – Сушичне (Волинь); 2 – г. Пантікапей (= Керч; на бронзовій пряжці знак боспорського царя Тиберія Євпатора, 154–170 рр.); 7 – Заздрість (біля Тернополя на кам'яній стелі); 8 – тамга на монеті сарматського царя Іненсімея; 10, 21 – Неаполь Скіфський (Крим; на посудинах); 12 – Ольвія (на мармуровій статуй лєва); 13 – Ака-Кая (Крим; на стіні склепу); 14, 18–20 – Пантікапей (= Керч; на кам'яній плиті); 15 – Скелясте (Крим; на стіні могили); 23 – монета царя Фарзоя, тамга в лапах орла. **За кордоном:** 3 – Розвадув (Польща); 4 – Задовіце (Польща); 5 – станиця Еланська (Прикубання; на бронзовому казані); 6 – Мюнхеберг-Дамсдорф (Німеччина); 9, 11, 17 – Рашава Драгана (Болгарія; на піхвах меча); 16 – Грушка (Молдова; на денці срібної посудини); 22 – Валле (Норвегія); 24 – Вжесня (Польща); 25 – Бодзаново (Польща); 26 – Хемлінгоє (Данія; золота накладка на срібний келих).

не відомо» [Щукин 2005, 85]. І далі вчений наводить надзвичайно важливі для нашої теми міркування Тура Хайєрдала, якими норвезький вчений і мандрівник поділився з Б. Щукіним 2001 р. Перечитавши давні германські саги, зокрема «Молодшу Едду» і «Коло земне», Тур Хайєрдал відзначив у них декілька справді знаменних моментів (цитати [Щукин 2005, 85–87] спеціально перевірені М. Щукіним).

Згідно із сагою про Інґлінґів, Танаїс (Дін) тече у Великій, або Холодній, Швеції. На схід від нього лежить Країна Асів, а столиця її – Асгард, де володарем був Один, провидець і чаклун. Залишивши братів володарювати в Асгарді, Один із багатьма людьми й коштовностями пішов на північ, адже знав, що там «його будуть шанувати вище за всіх конунґів». Пройшовши країну Саксів і Ютландію (тодішню Готландію), він дістався до Швеції. «Красою своєю і мудрістю Аси не були схожі на раніше бачених людей». Один та

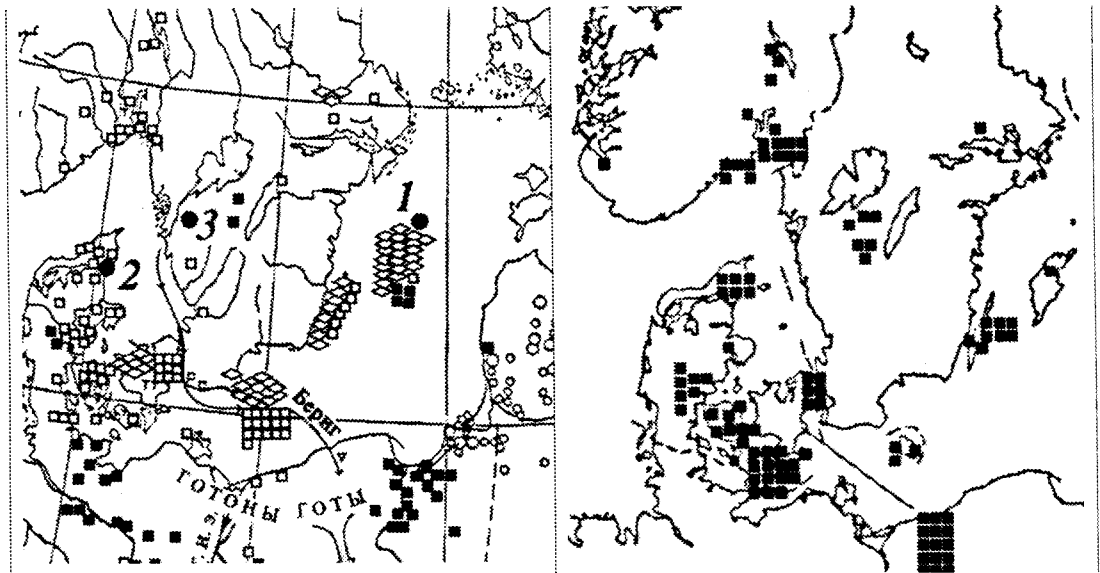

Рис. 2. Поширення ювелірних виробів римського часу у Скандинавії [Щукин, 75, 77]

його супутники «почали навчати людей тим мистецтвам, якими люди відтоді володіють». «Один запровадив у своїй країні ті закони, які раніше були в Асів». «Сина Одина звали Скійолд, і від нього пішли всі Скійолдінги. Він жив і володарював у країні, що тепер зветься Данією, а тоді звалася Країною Готів. У Скійолда був син на ім'я Фридгейф, що володарював по ньому. Сина Фридгейфа звали Фроди. Він успадкував володіння батька в ті часи, коли Август-кесар запровадив по всій землі мир. Тоді народився Христос» (Молодша Едда, с. 78). «Виходячи з цих свідчень, Хейердал вважає, що переселення **Одина і його людей на північ відбулося на два покоління раніше, тобто близько 60-х рр. до н.е.**, у часи, коли Птолемей перемагав війська Мітридата Євпатора, діючи на Кавказі» [Щукин 2005, 87].

«Один помер від хвороби у Швеції... Він сказав, що вирушає до Житла Богів і буде там приймати своїх друзів. Шведи вирішили, що він повернувся до давнього Асгарду і буде жити там вічно. В Одина стали вірити і до нього звертатися» (Коло земне. Сага про Інґлінґів, IX).

На думку М. Щукіна, «які не легендарні ці відомості, вони не мають нічого суто фантастичного. Схожа ситуація цілком вірогідна: певний вождь із дружиною й оточенням змушений залишити з якихось обставин основну або чергову країну проживання; завдяки своїм військовим та іншим здібностям він здобуває авторитет у племен, що прийняли прибульців. Ці племена можуть бути навіть вельми далекими і стояти на нижчому щаблі суспільного розвитку, військового й інших «мистецтв», і, зрештою, його навіть обожнюють – усе це цілком реальне у принципі, в історії різних часів і земель можна підшукати аналогічні ситуації... Що б там не було, археологічно ми справді вловлюємо в інтервалі від середини I ст. до н.е. до кінця II ст. н.е. також і певні сармато-германські контакти, про що свідчать умбони [курганів на Дону], тамги Фарзоя на списках із Валле у Норвегії та Бодзанова в Польщі, гривни типу Хавор у Залевках, зображення сарматських кинджалів із перснеподібним навершям на келихах із Хемінґлоє тощо, про що вже йшлося вище» [Щукин 2005, 87].

Так виглядає історична ділянка сучасних знань, придатна для наукового пояснення сотень виявлених тепер фактів у топонімії скандинавських країн. Якщо åsen – це аси, то набуває осмисленості періодична поява в їхніх контекстах основи **Pers-**.

6. Парський етап студій. Отож основні етапи пошуку на початок 2010 р. можна було підсумувати так. Неподалік від Євле, в музеї якого експоновано знайдену школярами кілька років тому під Обином жаровню з Багдада 800 р., існує місто з незвичним для Скандинавії

перським ім'ям – Авеста [Тищенко 2009, 93], а трохі – далі с. Авестбо. Етимологію ойконіма Gävle [jävle] від соціоніма габрів (із сарматським ламбдацизмом) підтверджує назва села поблизу Євле Gavelhyttan 'габрські хатки'. До того самого гіпотетичного габрського фракталу належить і назва передмістя сусіднього з Євле містечка Skutskär – Tallmon. З-поміж кількох її етимологій [Тищенко 2010, 34, 76, 77] – найприйнятніша від ім'я Птолемеїв, царів Єгипту, як імовірна вказівка на землю, звідки прибула певна група втікачів-габрів.

Проте перелік екзотичних східних топонімів у районі знахідки багдадської жаровні цим не обмежується. Під самим містечком Авеста непримітно збереглася і виявлена лише тепер назва села **Persbo**, букв. 'перська домівка' (вклейка, с. I.1), яка й започаткувала черговий розділ дослідження габрської епопеї у Швеції.

Запит до системи пошуку електронного атласу Енкарта мав наслідком виявлення 34 ойконімів Швеції від цілком неочікуваної тут топооснови Pers- (вклейка, с. I.2). Кілька однокореневих назв існує також у Польщі й Фінляндії, що вказує на можливі шляхи проникнення утікачів до Швеції. Повніша картина поширення ареалу назв від основи Перс-/Парс- отримана внаслідок сполучення нових даних із наявними заготовками для сусідніх теренів (вклейка, с. IV). Не можна уникнути думки про маніпулювання інформацією у деяких виданнях, адже на досить детальній паперовій карті з усього цього розмаїття назв згадане чомусь єдине с. Персторп [Швеція 1982, Ж-3].

Таким чином, у Швеції та на прилеглих землях виявлено збережену в назвах нову групу незалежних топонімічних фактів із близько 200 назв, які дають змогу відтворити низку подробиць картини габрської втечі від джигаду VII ст.

6.1. Топоніми від основи Pers-/Pars- у Швеції. Ця група назв найцікавіша і найзмістовніша завдяки незвичній інформативності семантики та надійності топонімічних формантів, зумовленої їхньою повторюваністю (рис. 1).

6.1.1. Третину всіх назв від основи Pers- у Швеції [Encarta] складають ойконіми Perstorp (11 назв, кілька з яких згодом трапилися в околицях сіл ås). Шв. torp означає 'хатка торпаря (безземельника)' NB, але відповідає нім. Dorf 'село' й англ. thorp 'селище' (у топонімах). Пор. Paarskylä у Фінляндії, де kylä 'село', Pärsama Ест. 2.

6.1.2. По 5 разів зустрічаються назви Persbo 'перське житло, домівка' та Persby 'перське село'; до них близькі за формою Persbyn 'перські села' та Palsbo < *Parsbo.

6.1.3. Яскраві дві назви Pershyttan 'перські хатки', – пор. неподалік Gavelhyttan 'габрські хатки' (сучасна форми множини – шв. hyttan). Модель знаменна тим, що започаткувала помітну групу ойконімів у Росії – Першутино (4 назви) < *Pers+hyt- і Палашутино Пск. < *Pars+hyt-. Указані топоніми свідчать про значне поширення на схід цієї шведської топонімічної моделі у давні часи. Виявлений структурний зв'язок вказує також на реалістичну етимологію прізвищ рос. Першутін, Перхутін, Плахутін.

6.1.4. Надзвичайно цікавою є група оцінкових формантів, що кидають скупе світло на подробиці парської еміграції. Ойконім Persbol (Pärsbol) містить формант bol-, який тепер сприймається як форма від дієслова bola 'жити розбещено'. Напевно, окремі стори парського побуту справді могли справляти таке враження на мешканців півночі.

6.1.5. До такого висновку могло спонукати й інше незвичне для скандинавів явище, занесене зі Сходу, на яке вказує ойконім Persofjon далеко на півночі Швеції. У форманті цього топоніма упізнавана східна назва опіуму, зокрема перс. afyun, ар. efyun, тур. afyon, звідки нгр. афіоні, алб. афіон, рум. афіон, болг., макед. афіон 'мак'. Сучасний шведський лексикон знає це слово лише у книжній формі opium (як і фін. oopiumi). Усі ці слова, включно з ар. efyun, походять з дгр. 'opion [Meyer 1891, 3].

6.1.6. Разом з тим згаданий формант шв. bol- міг мати й інше походження, коли взяти до уваги збережену у топонімії Фінляндії назву цього ж фракталу Persböle 'перські плачі' від очевидного шв. bölen 'гірко плакати'.

6.1.7. Семантично спорідненим із попереднім виглядає формант -öpn-, імовірно розвинутий з öm 'чуйний', у назві Persön.

6.1.8. Не зовсім зрозумілим залишається ойконім під Уппсалою Persho, адже ho як лексема означає 'ночви, корито'. Проте пор. праслов. koryto «...човен», алб. koritë «човен-довбанка».

36 ТОПОНІМІВ У ШВЕЦІЇ	ЗНАЧЕННЯ ФОРМАНТІВ	31 ТОПОНІМ НА ПІВДНІ Й ЗАХОДІ ЄВРОПИ	10 ТОПОНІМІВ У ФІНЛЯНДІЇ ТА ЕСТОНІЇ	56 ТОПОНІМІВ У СЛОВ'ЯНСЬКИХ КРАЇНАХ
PERS torp 11 PERS bo 5 PERS by 5 PERS byn PERS hyttan 2 (пор. Gavelhyttan) PERS bol PERS ofjon PERS böle (Фінл.) PERS måla 2 PERS ön PERS ho PERS berg PERS åsen PERS hult PERS näs PERS	<ul style="list-style-type: none"> • torp 'хатка торпаря (безземельника)' • bo 'домівка' • by 'село' • byn 'села' • hytten 'комірки, хатки'; > ПЕРШУТИНО 4, ПАЛАШУТИНО • bola 'жити розбещено' • *ofjon < тур. afyon 'опіум' • bölen 'гірко плакати' • mål 'говірка' • ön 'чуйний' • ho 'корито' • berg 'гора' • åsen 'пагорби' • hult 'гай' • näs 'ніс, мис' 	PERS 6 PARS 4 PERS or 4 PERİŞoru 2 PERSH ore PERS ano 2 PERS an PERS quen PARS berg PAARS PERS i PERS onico PERS erano PERS dorf PİRCH hütt PFIRSCH bach PÄRŞanii Vechi PARSäs	PERS böle PORAS a PARAS mäe PARAS metsa PARTS i PÄRAS e PÄRAS aare PÄRAS ma 2 PARAS maa (bölen 'гірко плакати' mäki 'пагорб' metsa 'ліс' saare 'острів' maa 'земля')	PERS e (Prša) PARS' ka, - gurt PERZ i PIERS k PIERS ko 2, -na PERES pa 3 PERES to, -na PERES tovo PERSH ata PERSH ino 23 PERSH UT-INo 4 < PERShytt-an 2 (sf. Gavelhyttan) PERSH chino PERESH pa PERESH chepyne 2 PARASHCH yne PORSH na POROSH ino2 PARASH ino 2 FERZ ikovo 2 FERIZ ovik

*Нова семантика парського шару
топонімів у Швеції*

*Семантика парського шару
топонімів у Європі*

Рис. 3. Семантика нової групи назв парського фракталу у Швеції та у Європі

6.1.9. Далі йдуть звичайні сполучення морфеми Pers- із поширеними географічними формантами шв. berg, åsen, hult, näs 'гора, пагорб, гай, мис' (пор. і Parsberg у Баварії Нім., Parasmäe Ест. від mäki пагорб).

6.2. Назви від топооснови Pers-/ Pars- на заході й півдні Європи – численні (бл. 40), але за структурою менш яскраві, ніж шведські: Pers 6, Pars 4, Paars, Paçay 3, Paçey, Paçy, Régassay, Parsac 2 Фр., Parsau D. Прозорі за структурою виразно іменникові назви іт. Persi, рум. Pârşanii 'перси'; прикметникові іт. Persano 2, Personico, фр. Persan 'перське'; рум. Pârşcov 'персів'; нім. Parsberg, Persdorf, Pirschbach 'перська гора, село, струмок'.

6.3. *Назви від топооснов Перс-/ Парс-, Ас-/Ос- на слов'янських землях* також численні (понад 60): укр. Парська Рв, Паращина Кв, Паращине Поле Кг, Поршина, рос. Палашутино, Першутино 4 назви < шв. Pershytte, укр. Перчунове Кг, рос. Парський Угол Тамб., Ферзиково, пол. Piersko 2, Piersna, Persk, словац. Perse (Prša), болг. Пърша тощо. Характерні й надійні свідчення дають назви сіл рос. Перш-ино 23 назви, Парш-овка, Парш-аково 3 назви, Перш-ата Свердлов. (близько Перш-ина), Парщина Пск., Парсьгурт Удм., Першиха Кіровс., Парш-ата Перм. (там же Асово!, Тулумб-асы, Батур-ята, Зим-ята, Овер-ята, Зу-ята, Голуб-ята). (У зв'язку з Parsola Бангл. пор. укр., рос. прасол 'перекупник худоби, рядна, шетини' < *pars-ol).

Відомі й с. Асово, Ассы, Азнагулово, Кулмас, Коварды Башк., Асники Ряз., Асаново Башк., Каз., Осаново Кіровс., Костр.; Азово (6 назв), Азов, укр. Асіївка Хк, Осіївка Вн, Осів, Осівка, Осівці, Осни, Осники Жт, Оса, Осниця2 Вл, Осницьк Рв, Осещина Кв, Осота Кг2, р. Осота См, с. Осойвка См, Осмолода ІФ, Осьмаки Чг.

